

15-01-1012 EKKLESIA AMSTERDAM:

Als God zwijgt moeten de mensen spreken..

Als God zwijgt moeten de mensen spreken! Dat eenvoudige zinnetje las ik ergens een paar maanden geleden en ik kan het sindsdien maar niet uit mijn hoofd krijgen.

Het trof mij als een mooie samenvatting van onze condition humaine , - wij leven in een tijd waarin God zwijgt – en tegelijkertijd als een goede formule voor wat ons mensen te doen staat: spreken met gezag.

Ik maakte zelfs meteen aantekeningen voor vanmorgen: een echt onderwerp voor de Ekklesia, dacht ik tevreden.

Maar toen ik echt aan de slag ging viel dat nog niet mee.

Werd dat geen wel erg gladde , gemakkelijke, correcte toespraak ? Alsof het mysterie van de zwijgende God onschadelijk zou kunnen worden gemaakt door een minstens zo onbevredigend iets als het spreken van mensen.

Er wordt wat afgekletst.

Een zwijgende God, dwz een god die wel is maar niets zegt, dat is overdragelijk.

Dat God zwijgt waar de honger mensen opvreet, waar vrouwen worden verhandeld als vleesprodukten, waar onrecht en corruptie alle lichten doven, waar ongegeneerd politieke opportuniteit mensen tot wanhoop en bedelstraf brengen, dat is onverdragelijk voor alle mensen die hebben geleerd dat Hij uitkomst biedt waar men Hem erom bidt. Het verwondert daarom niet dat miljoenen door scha en schande mondig geworden mensen kerk en geloof de rug toe hebben gekeerd: waarom zwijg jij, God?

Natuurlijk hebben mensen vaak geprobeerd om die vraag ‘namens God’ te beantwoorden, maar die pogingen brachten ons vaak nog verder van huis.

Mensen – ook mensen in de kerk en zelfs mensen in de bijbel - hebben gezegd dat God zwijgt omdat hij boos is – ‘toorn’ heet dat dan in de theologie – op een mensheid die Zijn beloften en geboden in de wind slaat. Maar zo kinderachtig ben jij toch niet, God ?

Mensen hebben gezegd dat God zwijgt uit geduld, omdat Hij hoopt dat de mensen op den duur wel zullen inzien dat Hij het goed met hen voorheeft. En als zij dat inzien dan kan Hij weer spreken. Maar zo naïef ben je toch niet dat je hele generaties opoffert aan jouw geduld?

Mensen hebben wel gezegd dat God zwijgt omdat Hij zich wil beheersen in zijn woede jegens het onrecht en de ongehoorzaamheid aan Zijn wetten? Maar zo driftig ben jij toch niet, God?

Mensen hebben gezegd dat Hij zwijgt omdat Hij nu eenmaal de Almachtige God is wiens wegen de onze niet zijn. Maar zo’n wrede God ben jij toch niet?

Waarom zwijg je dan?

En dat vragen wij die er nog zijn. 95% van alle Amsterdammers stellen die vraag al helemaal niet meer. Het zwijgen van God is vanzelfsprekend geworden, omdat Hij in hun bestaan geen waarneembare rol meer speelt. Omdat Hij overspoeld wordt door geschreeuw en door een onuitputtelijke voorraad beelden.

Komen we dan verder met dat zinnetje waar ik zo op viel? Als God zwijgt moeten de mensen spreken?

Dat zou ik graag onderschrijven als ik meer vertrouwen had in het spreken van de mensen. Maar dat heb ik niet.

Natuurlijk ken ik mensen die betrouwbaar spreken, in de kunst bijvoorbeeld, in de literatuur, of in de zorg, die weliswaar veel te verduren hebben van onze natuurlijke scepsis maar die voor velen betrouwbare hulp bieden. En zelfs in de politiek, maar wel zelden, horen wij mensen spreken, die leven zoals ze verkondigen. Stemmen van mensen die in- en doorzicht geven bij de 1001 vragen die de grondvesten van onze Gouden Kalf – maatschappij betreffen.

Natuurlijk moeten de mensen spreken, natuurlijk moeten we het zwijgen van de mensen doorbreken als er weer eens van die huftege kreten worden geslaakt over wat volstrekte onzin is – de shawl van Beatrix – of over de Tsunami van buitenlanders, zonder wiens hulp dit land wezenlijke diensten zou verliezen. Natuurlijk moeten de mensen spreken als het gesunde Volksempfinden weer roept om strengere straffen in plaats van investeringen in nieuwe kansen, of als de twitterende horden onze toch al niet indrukwekkende steun aan armere landen niet willen vernieuwen en verbeteren, maar afschaffen. Natuurlijk moeten mensen spreken tegen mensenhandel op de wallen – die stinkende zweer van onze zg liberaliteit, of over milieu gevolgen voor nijvere voedselvoorzieners. En dat er over die onderwerpen zoveel mensen zijn, die zwijgen is even onverdragelijk als het zwijgen van God. Het zwijgen van de mensen is vaak al even onverdragelijk als het zwijgen van God.

Worden wij geholpen door die vreemde omslag bij de profeet Habakuk? Een omslag overigens die in de bijbelse geschriften voortdurend voorkomt. Bij de profeten en in de psalmen en zelfs in het evangelie gebeurt het voortdurend dat een klacht zonder waarschuwing omslaat in een belijdenis. Lees er de psalmen maar op na, kijk hoe het leven van de profeten verliep, en als je durft, kijk naar Jezus in Gethsamene, die bloed zweet en dan als in een adem terug gaat naar zijn discipelen om wat hijzelf noemde, de Weg van de Verheerlijking weer te vervolgen.

In al die passages met zo'n omslag is het alsof in een klaagzang een refrein is ingebouwd, een soort antifoon, waardoor de wanhoop in een nest van vertrouwen wordt gelegd. Het is alsof er wordt geklaagd als een basis voor

Waarom zwijg jij, God, terwijl wij toch op Jou vertrouwen? Waarom zeg je niks, terwijl wij toch, zo onverwacht en misschien wel en beetje naief, de lofzang op je grote daden van weer aanheffen? Als God zwijgt, als Jij zwijgt, moeten wij dan zingen om je weer tot spreken te dwingen?

Of verwacht Je dat wij als kinderen zijn? Van die kinderen die van de wip vallen of niet op de schommel mogen en die dan krijsend naar moeder lopen om daar te worden geknuffeld en dan ook weer vrolijk verder spelen. Dat is wel een liefelijk beeld van vertrouwen dat verdriet troost, maar wij hebben het niet over een speelplaats maar over het rouwe leven, over het grote-mensen-leven. En dan is kinderlijk vertrouwen wel mooi maar niet erg effectief.

Of gaat het nog om iets anders? Iets van een andere dimensie?

Iets dat zelfs in de Schriften maar aarzelend aan bod komt?

De bijbelse getuigen – Mozes, de profeten, de dichters, de apostelen – hebben er bij het volk ingestampt dat God wannneer het Hem uitkomt zijn zwijgen doorbreekt met hulp en bijstand. Dat Hij als zijn volk of zijn gemeente Hem maar bidt dat Hij ter hulpe snelt. U bidt en wij helpen!

En de rechtvaardige getuigen nemen daar genoeg mee. God zal wel beter weten dan wij.

Maar let op! De geschiedenis staat niet stil!

Want dan wordt die vrome reactie op Gods zwijgen – Hij heeft zijn redenen, Hij weet beter, Hij heeft vanouds gesproken, Hij zal zeker weer spreken – moedig en adembenemend doorbroken.

Als Jezus van Nazaret over zijn God spreekt, dan gaat het niet over een God die van ver weg zijn legers naar de aarde stuurt, die de vijanden met hun eigen wapens bestrijdt; niet over een God die zo spreekt dat de mensen alleen maar kunnen gehoorzamen. Hij heeft het niet over een god, die je kunt afrekenen op hulp aan de rechtvaardigen op aarde.

dan heeft hij het over een god, die zich in mensengestalte onder ons ophoudt. Niet over een God die spreekt zoals veel mensen willen. Een God met een universele megafoon die dagelijks of op gezette tijden, hoorbaar voor de hele mensheid, zijn geboden voor de dag doet horen? Willen wij een God die wat wij kwaad noemen stopt door te schreeuwen??

Willen wij een God die zich verzet tegen het kwaad zodat de mensheid gedwongen wordt tot het goede? Een god, met andere woorden, die ons bevrijdt van onze vrijheid, die voor ons keuzen maakt, die ons uit ons leven tilt en ons tot engelen maakt?

Is dat wat wij, heidenen, willen? Maar als het waar is, wat Jezus in navolging van de grote profeten niet moe werd om te zeggen, dat God onze vrijheid wil, dan heeft god toch geen andere keuze dan te zwijgen? Is het zwijgen van God niet de keerzijde van Zijn beslissing om zijn schepsel vrij te maken, zelfs tot het punt waar zij – wij - `Hem verwerpen?

Heeft God zichzelf niet veroordeeld om onze vrijheid te beschermen door Zijn zwijgen?

Als God zich wil bekend maken en toch gehoord wil worden dan kan hij dat toch alleen maar doen door vrije mensen te inspireren om zijn woorden te zoeken en te spreken.

En zo gaat dat ook in de bijbel: God spreekt nooit zonder menselijk intermediair. Hij spreekt niet in het onweer, niet in de natuur, maar altijd door mensen. Alles wat van boven komt, komt van beneden! Het is altijd een mens die zijn thora doorgeeft; het is altijd een profeet die zijn volk leert hoe de Thora moet worden verstaan. Het is altijd een mens die namens God spreekt. Het is een Mens, die Hem ons vertoont.

Zonder mensen zal God in Amsterdam niet spreken. Geen vurige letters aan de hemel, geen geluidseffecten in de nacht, maar feilbare woorden, die de hoorders de vrijheid geven om ze

te accepteren of ze te aanvaarden. En die mensen ertoe zullen brengen om samen te zoeken in de bibliotheek van de bijbelse geschriften, de ervaringen van de rechtvaardigen en de woorden van hen die vandaag de dag als eigentijdse profeten zoeken naar manieren om Zijn woorden te spreken, stamelend vaak, nooit onweersproken, maar toch...

Er is nooit een eeuw geweest waarin God niet sprak: hij heeft altijd Zijn Geest vaardig doen worden over mensen, binnen en buiten zijn volk. En de authenticiteit van dat spreken laat zich kennen doordat het de traditie voortzet van Thora, profeten en evangelie. En doordat het wordt gedragen door mensen die weten dat hun klachten over Gods zwijgen zijn ingebed in hun vertrouwen dat Hij op zijn eigen, kleine en geheimzinnige wijze de inspirator is van de wijsheid die gebouwd is op het primaat van liefde en zorg, de gerechtigheid heeft als uitgangspunt en het beginpunt voor alle spreken en handelen vindt bij de vreemdeling, de vluchteling, de verneerde en de verachte mens.

Waar God zwijgt in zijn liefde, daar zullen mensen spreken in zijn naam. Niet omdat ze moeten maar omdat ze hun mond niet kunnen houden.

Zo zal het zijn.